

atpakaļ jau pārstrādātas produkcijas veidā. Tā šodien ir normāla prakse.

G. N.: – Bet tad mēs nevaram apgalvot, ka nodrošinām sevi ar pašu saražoto pārtiku.

M. Dz.-B.: – Viena pati Latvija ir pārāk maza, mums ir jāstrādā Baltijas līmenī. Ja Lietuvā burkāni izaug labāk un tos var saražot lētāk, kāpēc mums par katru cenu jācenšas viņus pārsēt?

G. N.: – Pārtikas pašpietiekamība ir valsts nacionālās drošības jautājums. Esam kara situācijā, var pietrūkt minerālmēsli, citu resursu, var būt pārtikas piegāžu pārrāvumi, kā tas bija kovīdkrīzē. Ko tad mēs ēdīsim, ja lietuvieši mums savus burkānus nevedīs? Tāpēc jābūt politiskam uzstādījumam – pietiekamā daudzumā saražot visus tos pārtikas produktus, ko uz vietas varam paši izaudzēt.



S. ZUTE: – AR ZINĀMU SKAUDĪBU SKATOS UZ SKANDINĀVU KOOPERATĪVIEM, KAS IENĀK LATVIJĀ, VEIDO ŠEIT VEIKSMĪGU PEĻŅU NESOŠU BIZNESU, KAS NES LABUMU SKANDINĀVU LAUKSAIMNIEKIEM. MUMS NESANĀK, MĒS NEMĀKAM...

M. Dz.-B.: – Bet šim uzstādījumam nav jāsākas no lauksaimnieka. Ja katrs cilvēks, aizejot uz *Maksimu* vai *Rimi*, prasītu, kāpēc nav Latvijas burkānu, jo importa nepirkšu, tad varbūt veikalā tas Latvijas burkāns arī parādītos, jo būtu pieprasījums. Atzīstu, ka attiecībā uz vietējiem dārzeņiem situācija ir slikta, bet – kādas ir cenas? Mūsu dārzeņaudzētājiem, lai konkurētu, saražotā produkcija ir jāatdod par grašiem, kas nesedz pašizmaksu. Ir jābūt specializācijai un lielražošanai – kā lietuviešiem, poļiem.

Zemniekiem ir tāpat kā zinātniekiem – ja nav pasūtījuma, nav arī produkta. Nevar gaidīt rudenī dārzeņus, ja pavasarī tie nav pasūtīti. Tas attiecas arī uz iepirkumiem skolām, slimnīcām u. c.

M. C.: – Papētīju skandināvu pārtikas stratēģiju. Jā, tā tapusi lēni, viņi varbūt vairākus gadus to apsprieduši, bet, kad beidzot ir vienojušies, tad to arī dara. Par ko mēs esam vienojušies? Mums tā arī nav izveidojies konstruktīvs dialogs ar sabiedrību.

S. Z.: – Ņemot vērā to vēsturisko skolu, ko esam izgājuši, jāatzīst, ka neesam vēl morāli gatavi tam, ka ir vīrs un vārds. Ka pildām savus solījumus. Un tas neattiecas tikai uz lauksaimniekiem, bet visu Latvijas sabiedrību kopumā. Tādējādi atspoguļojam tikai to, kas mēs esam, nevis kas gribētu būt. Mēs gribētu būt patriotiskāki, bet ne vienmēr varam to atļauties. Ja daudz bērnu mammai tagad jādodomā, kur viņa ņems naudu, lai par katru bērnu piemaksātu 3–4 eiro par skolas pusdienām, tad viņai vienalga, no kurienes atceļojis burkāns vai ābols, galvenais – lai to var atļauties nopirkt.

Ar zināmu skaudību skatos uz skandināvu kooperatīviem, kas ienāk Latvijā, veido šeit veiksmīgu peļņu nesošu biznesu, kas nes labumu skandināvu lauksaimniekiem. Mums

nesanāk, mēs nemākam... Bet tā ir skola, kur mācīties, taču līdz tam acīmredzot morāli jānobriest.

– Ja nevaram īsti atļauties pirkt vietējo produkciju, kas bieži vien maksā ievērojami dārgāk, jautājums – vai pārkam bioloģisko produkciju, kas ir salīdzinoši vēl dārgāka?

G. N.: – Cenu diktē tirgus, un cenas izlīdzinās. Kā jau runājām, lielu daļu Latvijā saražoto pārtikas izejvielu mēs izvedam ārā, un te nav lielas saistības ar patērētāja pirkspēju. Tas ir mīts. Statistika liecina, ka nevienai citai lauksaimniecības nozarei Eiropā patlaban nav tik lielas izaugsmes kā bioloģiskās pārtikas tirgum. Un mēs šajā ES tirgū piedalāmies. Cenas ir dinamiskas, ir sezonas, ka bioloģiskie graudi jāpārdod par tādu pašu cenu kā konvencionālie, arī vidējā bioloģiskā piena iepirkuma cena mēdz būt pat zemāka nekā konvencionālā, bet tam ir savi iemesli, piemēram, nelielais saražotā bioloģiskā piena daudzums.

Protams, katrs ražotājs grib savu produkciju pārdot dārgāk. Un patlaban tieši ar Zaļo kursu EK mēģina panākt, lai pārtikas ķēdē lauksaimnieks būtu daudz maz noteicošā lomā. Cenas tāpat diktē globālais tirgus, nevis lauksaimnieks, un arī kooperatīvi te neko daudz nevar mainīt.

M. C.: – Esmu runājis ar bioloģiskajiem audzētājiem, kuri saka – pārdot bioloģisko produkciju Eiropā nav nekādu problēmu, tirgus ir atvērts. Protams, Latvijas patērētāja pirkspēju nevaram salīdzināt ar vidējo vācieša vai dāņu pirkspēju.

G. N.: – Daudzi maldīgi domā, ka Latvijas lauksaimnieks savu produkciju ražo Latvijas sabiedrībai, bet tā nemaz nav. Teju 80–90% saražotās pārtikas aiziet eksportā. Mēs pat nezinām, cik daudz vietējo graudu paliek Latvijā.

I. J.: – Vidzeme ir salīdzinoši liels rudzu audzēšanas reģions. Un man ir tas gods mūsu rudzus dažādos veidos redzēt pat trīsreiz – augam, kā graudus, ko nododam maizes cepējam, un kā maizi, ko parasti izvēlos veikalā. Domāju, miltu izstrādājumos, maizes cepšanā gan lielākoties tiek izmantoti vietējie graudi.

Vai paši izaudzējam pietiekami? Rēķinot kalorijās – pilnīgi pietiekami. Jautājums – kā kurai nozarei esam pieķērušies. Vai esam gatavi kaut ko mainīt, pielāgoties tirgum, efektīvizēties, nevis taupot uz kaut kā rēķina, bet panākot patērētājam pieejama produkta ražošanu? Ja esam, tad jāķeras klāt. Diemžēl esam pieraduši iet vieglāko ceļu. Pat plašsaziņas līdzekļos redzam, ka ievērojami lielāka uzmanība tiek pievērsta kāda jauna lielveikala atvēršanai, padarot to par milzu notikumu valsts mērogā, bet vietējo ražošanu atspoguļo minimāli.

Mums ir maksimāli jāspiež arī no veikalim imports, aizstājot to ar vietējo produkciju. Protams, šīs produkcijas pārdošanai ir jābūt ienesīgai, un te gribu uzsvērt kooperācijas nozīmi, jo, sadarbojoties kopā, daudz ko var izdarīt efektīvāk un izdevīgāk. Un jāpanāk pilna ķēde, lai tas produkts no lauka nonāk līdz veikala letei.

S. Z.: – Vai varētu būt tā, ka kooperatīvi savās rokās ņem arī pārstrādi? Tad parādītos atbildība par pilnu ķēdi. Un tas taču ir tas, par ko teorētiski sapņojam.

I. J.: – Ir jau bijuši arī praktiski mēģinājumi. Atcerēsimies, kas notika ar piensaimnieku kooperatīvu uzņēmumu *Latvijas piens* – no sākotnējā patosa maz kas palika pāri, jo tad, kad vajadzēja pielikt atbalstam plecu, nekāda pleca vairs nebija. Ne no valsts, ne pašu piensaimnieku puses. Uzņēmums gan turpina strādāt, taču vairs nepieder piensaimniekiem.